

Sygn. akt III AUa 869/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska
Sędziowie:	SSA Ewa Cyran /spr./ SSA Maria Michalska-Goźdź
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Karolina Majchrzak

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2012 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania (...) **S.A. z siedzibą w Z., B. B., M. B. (1), T. B. (1), J. B. (1), K. B., M. B. (2), M. B. (3), A. B. (1), U. B., A. B. (2), J. B. (2), D. B., P. B., T. B. (2), J. B. (3)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanych: R. A., B. A., R. B., G. B.

o składki

na skutek apelacji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze

z dnia 25 kwietnia 2012 r. sygn. akt IV U 2877/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego tytułem kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej**

- na rzecz Spółki kwotę 2280 zł

- na rzecz odwołujących B. B., M. B. (1), T. B. (1), J. B. (1), K. B., M. B. (2), M. B. (3), A. B. (1), U. B., A. B. (2), J. B. (2), D. B., P. B., T. B. (2), J. B. (3) po 120 zł.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 13 lipca 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód wynikający z przyznanych środków pieniężnych i bonów towarowych wypłacony przez płatnika składek (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Z. pracownikom B. B., M. B. (1), T. B. (1), J. B. (1), K. B., M. B. (2), M. B. (3), A. B. (1), U. B., A. B. (2), J. B. (2), D. B., P. B., T. B. (2), J. B. (3), R. A., B. A., R. B. i G. B. za okresy i o wartościach szczegółowo wymienionych

w poszczególnych decyzjach, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe. W uzasadnieniach decyzji podano, że płatnik składek w latach 2008-2010 przyznał pracownikom środki pieniężne oraz „bony towarowe” z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia, bez ustalenia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdego konkretnego pracownika. Płatnik nie odbierał od pracowników oświadczeń o wysokości dochodu na członka rodziny. Wypłata świadczeń następowała bez uwzględnienia kryterium socjalnego.

Odwołania od tych decyzji złożyli płatnik składek (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Z. oraz B. B., M. B. (1), T. B. (1), J. B. (1), K. B., M. B. (2), M. B. (3), A. B. (1), U. B., A. B. (2), J. B. (2), D. B., P. B., T. B. (2), J. B. (3). Odwołujący domagali się uchylecia zaskarżonych decyzji organu rentowego, zarzucając naruszenie przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym systemie świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996r., Nr 70 poz. 335 ze zm.). Wnioskodawcy podnosili, że organ pozwany zastosował nieprawidłową wykładnię art. 8 ust. 1 cyt. ustawy przyjmując, że świadczenia wypłacane przez płatnika składek na rzecz pracowników z Zakładowego Funduszu Socjalnego nie były uzależnione od ich sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej. Wnioskodawcy zarzucili również naruszenie przepisu art. 18 w związku z art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) i nieprawidłowe przyjęcie przez organ pozwany, że świadczenia wypłacane przez płatnika składek z ZFSS na rzecz ubezpieczonych, wskazane w zaskarżonych decyzjach, stanowią przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Sprawy dotyczące wyżej wymienionych zainteresowanych połączono do wspólnego prowadzenia i rozpoznania, na podstawie art. 219 kpc.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2012 r. (sygn. akt.: IV U 2877/11):

1. zmienił zaskarżone decyzje z dnia 13.07.2011r. w ten sposób, iż stwierdził że przychód wynikający z przyznanych świadczeń świątecznych wypłaconych przez płatnika składek (...) S.A. w Z. pracownikom-odwołującym: B. B., M. B. (1), T. B. (1), J. B. (1), K. B., M. B. (2), M. B. (3), A. B. (1), U. B., A. B. (2), J. B. (2), D. B., P. B., T. B. (2), J. B. (3) oraz pracownikom-zainteresowanym: R. A., B. A., R. B. i G. B. za okresy i kwoty wskazane w poszczególnych decyzjach, nie stanowi podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe;

2. zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. tytułem kosztów zastępstwa procesowego:

- na rzecz odwołującego płatnika składek (...) S.A. w Z. kwotę 1140 złotych;

- na rzecz odwołujących B. B., M. B. (1), T. B. (1), J. B. (1), K. B., M. B. (2), M. B. (3), A. B. (1), U. B., A. B. (2), J. B. (2), D. B., P. B., T. B. (2), J. B. (3): kwoty po 60 złotych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik składek (...) S.A. w Z. zatrudnia około 207 osób, 60% załogi to pracownicy, którzy pracują od 35 lat.

W Zakładzie jest bardzo mała rotacja pracowników. Pracownicy znają się nawzajem, gdyż mieszkają lub mieszkali w blokach zakładowych. Wspólnie wyjeżdżali na wczasy lub wycieczki.

Od 2000r. w (...) S.A. obowiązywał Regulamin Świadczeń Socjalnych, utworzony na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 04.03.1994r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych w uzgodnieniu z organizacją związkową funkcjonującą u płatnika składek. Początkowo środki z Funduszu przeznaczone były na dofinansowanie wczasów i wycieczek. Na wniosek załogi cele te zostały ograniczone, gdyż pracownicy wystąpili z postulatem aby środki funduszu przeznaczyć w większości na świadczenia świąteczne. Nastąpiła zmiana w Regulaminie i ustalono, że pomoc socjalna będzie przeznaczona na pomoc z okazji świąt, na zapomogi oraz na pożyczki mieszkaniowe. Co roku była ustalona wielkość świadczeń z okazji świąt, a pracownicy składali wnioski o przyznanie świadczenia świątecznego. Nie składali oświadczeń o wysokości dochodu, bo było to wiadome w wydziale płac. Zgodnie z zapisami Regulaminu Zakładowego

Funduszu Świadczeń Socjalnych, ze środków funduszu mogą być finansowane min. bony towarowe i środki pieniężne z okazji Świąt.

Podstawą do obliczenia wysokości tych świadczeń jest wysokość wynagrodzenia netto otrzymanego przez pracownika w N.. Płatnik składek w latach 2008-2010r. przyznał pracownikom środki pieniężne oraz „bony towarowe” z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia. Wysokość tych świadczeń wypłacanych z ZFSS była zróżnicowana i uzależniona od wysokości wynagrodzenia osiąganego u płatnika składek. Na wniosek organizacji związkowej, pracownicy zostali podzieleni na grupy - w zależności od wynagrodzenia. W latach 2008-2010 pracownicy podzieleni byli na 4 do 6 grup.

Wysokość wypłat była zróżnicowana, w zależności od wysokości uzyskiwanych zarobków. Część osób, które zarabiała powyżej 5.000 zł w ogóle nie otrzymywała świadczeń. Wszyscy pracownicy płatnika składek byli zadowoleni z takiego podziału i wypłaty świadczeń z ZFSS. Najpierw wpływały wnioski pracowników o przyznanie pomocy świątecznej, a następnie ustalano progi, które różnicowały wypłatę świadczeń. W ocenie pracowników i dyrekcji płatnika składek przyjęte kryterium przy wypłacie świadczeń było kryterium sprawiedliwym i nie zdarzyło się, aby ktoś był z takiego podziału środków niezadowolony.

Ubezpieczeni otrzymali z funduszu socjalnego „bony towarowe” oraz środki pieniężne z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia wymienione w zaskarżonych decyzjach.

Płatnik składek nie zaliczył ich do przychodów stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Organ rentowy przeprowadził w dniach od 07.04.2011r. do 13.05.2011r., z przerwą w okresie od 23.04.2011r. do 26.04.2011r. u płatnika składek kontrolę m.in. w zakresie prawidłowości obliczenia i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne.

Na podstawie powyżej przedstawionego stanu faktycznego, Sąd I instancji wydał powyższy wyrok uznając, iż odwołania są zasadne.

W ocenie Sądu Okręgowego finansowanie ze środków Funduszu socjalnego „bonów towarowych” oraz środków pieniężnych z okazji Świąt Wielkanocnych, Świąt Bożego Narodzenia należy zaliczyć do działalności socjalnej mieszczącej się w pojęciu powołanego przepisu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 04 marca 1994r. Pozwany podnosił, że nie są to świadczenia mieszczące się w pojęciu działalności socjalnej, bowiem były wypłacane niezgodnie z zasadą z art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, bez uwzględnienia kryterium socjalnego. Pozwany zarzucając płatnikowi składek, iż nie kierował się kryteriami socjalnymi nie wykazał jednocześnie jakie dokładnie kryteria przyznawania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinien był odwołujący zastosować. W tym zakresie pozwany nie przeprowadził żadnego postępowania dowodowego opierając swoje stanowisko tylko na ustaleniu, iż zapisy Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych płatnika składek nie odpowiadają zasadzie przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego.

Za Sądem Najwyższym Sąd Okręgowy przyjmuje, że zakres pojęcia „działalność socjalna” użyty w art. 2 pkt 1 wskazanej wyżej ustawy z dnia 04.03.1994r. jest szerszy niż zakres świadczeń finansowanych ze środków Funduszu, wymienionych w art. 8 ust. 1 ustawy, do których obowiązkowo należy stosować kryterium socjalne.

W tym przepisie mowa jest bowiem jedynie o przyznawaniu ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu. W wypadku natomiast, kiedy regulamin przewiduje wydatkowanie środków na inne jeszcze cele, mieszczące się w ramach działalności socjalnej, może on ustalić inne zasady korzystania z tych świadczeń, np. powszechnej dostępności na równych zasadach w imprezach integracyjnych. Interpretacja taka znajduje uzasadnienie nie tylko w wyraźnym brzmieniu art. 8 ust. 1, ale wynika również z wykładni językowo - logicznej ustępu drugiego tego przepisu. Ustęp drugi ma szerszy zakres znaczeniowy niż ustęp pierwszy. Nie odnosi się on bowiem wyłącznie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, ale dotyczy „korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu”, to znaczy dotyczy on wszystkich świadczeń (usług), które może finansować Fundusz. Zasady korzystania z nich

określa regulamin „z uwzględnieniem ust. 1”, co oznacza, że odnośnie innych świadczeń, niż wymienione w ustępie 1, regulamin może określać odmienne zasady korzystania z nich. Na rzecz prezentowanego stanowiska przemawia również wykładnia funkcjonalna. Trudno bowiem przyjąć, o czym była mowa już wyżej, że korzystanie z takich form działalności socjalnej, jak np. spotkania integracyjne, miałyby być uzależnione od kryterium socjalnego czyli od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zaprzeczałoby to istocie tej usługi.

Takie - inne niż wymienione w art. 8 ust. 1 - cele, na które wydatkowano środki z ZFŚS, przewidywał regulamin obowiązujący u płatnika składek. Były nimi właśnie kwoty wypłat określonych jako „bony towarowe” oraz świadczenia pieniężne z okazji Świąt Wielkanocnych, Świąt Bożego Narodzenia.

Świadkowie H. O., H. C., B. G., T. W., pracownicy płatnika składek, zeznali, że sposób przyznawania pracownikom „bonów towarowych” i świadczeń świątecznych w latach 2008-2010 i oni i wszyscy pozostali pracownicy uważali za sprawiedliwy, że był on uzgodniony z pracownikami i z przedstawicielami związków zawodowych działających w zakładzie, że Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych był znany pracownikom, a propozycja podziału środków funduszu socjalnego uzgodniona przez wszystkich przedstawicieli związków zawodowych została zaakceptowana także przez pracodawcę. Sąd zeznania świadków uznał za wiarygodne, gdyż są logiczne, jasne i wzajemnie się uzupełniają, a ponadto korespondują z zeznaniami pracodawcy - prezesa zarządu H. K..

Sąd Okręgowy podkreślał, że wbrew stanowisku pozwanego „bony towarowe” oraz świadczenia świąteczne wypłacane przez płatnika składek były zróżnicowane i ich wysokość zależała od wynagrodzenia netto za ostatnie 12 miesięcy osiągniętych u odwołującego - płatnika składek, co wskazuje, że odwołujący zastosował kryterium socjalne przy przyznawaniu tych świadczeń. Na wniosek organizacji związkowej pracownicy podzieleni zostali na grupy - w zależności od wysokości wynagrodzenia. Tym samym ten, kto zarabiał najmniej dostawał najwięcej z funduszu ten, kto zarabiał więcej otrzymywał mniej, natomiast ten, który zarabiał najwięcej i nie mieścił się w progach nie otrzymywał świadczenia w ogóle.

Z zeznań świadków i odwołującego wynikało ponadto, że sytuacja pracowników firmy była znana i zbliżona. Świadkowie podkreślali, że większość osób to wieloletni pracownicy Zakładu ze średnio 35 letnim stażem pracy. Z uwagi na wiek pracownicy nie posiadają już na utrzymaniu małoletnich dzieci. Ponadto, pracownicy znają się nawzajem, gdyż mieszkają lub mieszkali w blokach zakładowych. Wspólnie wyjeżdżali na wczasy lub wycieczki.

Wskazać zatem należy, że w przedmiotowej sprawie dysponent funduszu - pracownicy - uznali, że przyznanie świadczeń, uzależnione od sytuacji materialnej każdego pracownika spełnia kryteria ustalone w Regulaminie gospodarowania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i art. 8 ust. 1 w/w ustawy.

Wypłacenie świadczeń socjalnych w różnych kwotach nie oznacza braku uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej każdego z pracowników. Pracodawca jest jedynie dysponentem funduszu wraz z przedstawicielami załogi. Dotyczy to zarówno tworzenia funduszu jak i zasad wydatkowania jego środków, a zatem przyznania kwot na rzecz pracowników. Rola pracodawcy sprowadza się do zapewnienia obsługi administracyjnej i technicznej funduszy, a sam sposób wydatkowania jego środków odbywa się na wniosek i za zgodą załogi. Zatem skoro kwoty wypłacane z funduszu socjalnego płatnika składek zostały zatwierdzone przez przedstawicieli załogi jako prawidłowe i odpowiadające sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej poszczególnych pracowników, to brak podstaw do przyjęcia, że zostały wydatkowane niezgodnie z ustawą.

Sąd Okręgowy podkreślał, że posłużenie się kryterium dochodu na osobę w rodzinie stanowi wykonanie ustawowego obowiązku zróżnicowania prawa do świadczenia. Jest to bowiem tylko jedno z kryteriów i to w dodatku nie wyłączone.

Oprócz niego mogą być stosowane jeszcze inne dodatkowe elementy oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, np. posiadane zasoby i oszczędności, wygrane w grach losowych, otrzymane darowizny, posiadany majątek, styl życia i wydatki, koszty leczenia, rehabilitacji, koszty utrzymania, trwonienie dochodów na używki i hazard, niepełnosprawność i konieczność poddania się zabiegom, koszty leczenia i inne. Katalog kryteriów jest

oczywiście nieskończony. Każda próba ograniczenia i tworzenia jedynie słusznego katalogu kryteriów oceny sytuacji pracownika z oczywistych względów będzie zawsze niekompletna i pewnych okoliczności nie będzie uwzględniać. Nie jest natomiast tak, jak przyjął pozwany, że to wysokość dochodu na osobę w rodzinie decyduje i przesądza o sytuacji osoby pobierającej świadczenie świadczone.

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżył pozwany organ rentowy zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. § 2 ust 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 r. nr 161 poz. 1106) w związku art. 2 pkt 1 i art. 8 ust 1 i ust 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 nr 70, poz. 335 ze zm.) poprzez ich błędną wykładnię a przez to przyjęcie, iż wypłacone zatrudnianym pracownikom świadczenia mogą być traktowane, jako działalność socjalna, w rozumieniu ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i ich wypłaty nie naruszają określonej w art. 8 ust 1 i ust 2 zasady przyznawania ulgowych świadczeń i dopłat w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z dopłat, pomimo niezastosowania kryteriów socjalnych a w konsekwencji przyjęcie, że świadczenia te jako przychód wypłacany pracownikom nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Wskazując na te podstawy apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze, a nadto o zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację odwołujący pracownicy i płatnik składek wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I Instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy prawidłowo organ rentowy uznał, iż od wypłaconych pracownikom (...) S.A. w Z. bonów towarowych i świadczeń pieniężnych z okazji Świąt Wielkanocnych oraz Świąt Bożego Narodzenia należy odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Na wstępie niniejszych rozważań, należało powołać podstawy prawne orzeczenia.

Dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie właściwe były przepisy szczegółowo wskazane przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu orzeczenia, co nie było kwestionowane przez żadną ze stron.

W pierwszej kolejności powołać zatem należało art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, natomiast w oparciu o art. 6 ust.1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 w zw. z art. 13 pkt 2 ustawy ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne, które są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz z osobami z nimi współpracującymi, od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy.

Stosownie do art. 18 ust. 1 cyt. ustawy podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, przychód, o którym mowa w jej art. 4 pkt 9 tj. przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia m.in. w ramach stosunku pracy. Uregulowanie stosuje się również, na podstawie art.

18 ust. 3 ustawy o sus, w zakresie ubezpieczeń emerytalnych i rentowych w stosunku do zleceniobiorców jeżeli w umowie zlecenia albo innej umowie o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

Artykuł 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stanowi, iż przychodem ze stosunku pracy są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężna świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródła finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

O tym m.in. jakie przychody nie stanowią podstawy wymiaru składek stanowi Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, w szczególności w jego § 2 ust. 1 pkt 19 wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zasady tworzenia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych określa ustawa z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych; w myśl art. 2 ust. 1 ustawy działalnością socjalną są usługi świadczone przez pracodawcę na rzecz różnych form wypoczynku, działalność kulturalno-oświatową sportowo-rekreacyjną udzielanie pomocy materialno-rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych ustawą (art. 2 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych).

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Wskazać należy, iż to pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Oznacza to, co należy uwzględnić w zakładowych regulaminach świadczeń socjalnych, że, przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

W przedmiotowej sprawie prawidłowo Sąd I instancji uznał, iż kryterium socjalne przy przyznawaniu bonów towarowych i świadczeń pieniężnych z okazji świąt pracownikom (...) S.A. z siedzibą w Z. było uwzględnione przez pracodawcę.

Zważyć należy bowiem, iż w analizowanej sprawie płatnik zatrudnia około 207 osób z czego około 60% to pracownicy długoletni, pracujący ponad 35 lat, a więc pracownicy w wieku ponad 50 lat nie posiadających małoletnich dzieci

na utrzymaniu, jednocześnie blisko 25 % zatrudnionych pracowników to osoby samotne. Załoga zna się nawzajem, w większości bowiem pracownicy zamieszkiwali lub zamieszkują nadal w tych samych blokach zakładowych. Jednocześnie rotacja pracowników jest niewielka. Związki zawodowe oraz kierownictwo, co wynika ze specyfiki zakładu, miało doskonałe wieloletnie rozeznanie w sytuacji życiowej pracowników. W takiej społeczności pracowniczej uwzględnienie kryterium dochodu u danego pracodawcy i przyjęcie znacznie zróżnicowanych progów dostępności świadczeń (od 5 do 7 progów) oraz znacznie zróżnicowanej wysokości świadczeń od 0 zł do 1550 zł w 2008 r. i od 0 zł do 2180 zł w 2010r. w ocenie Sądu Apelacyjnego spełnia kryterium socjalne, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Tak znaczne zróżnicowanie wysokości świadczeń było zatem ściśle powiązane z sytuacją majątkową i ogólnie życiową świadczeniobiorców. Im niższe zarobki w zakładzie pracy tym wyższe należne świadczenie, co odpowiada kryterium socjalnemu.

Ani przepisy ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych ani rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, nie wskazują sposobu pozyskiwania od uprawnionych do korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych informacji o ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Niewątpliwie częściowe informacje o stanie rodzinnym będą wynikać z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika czy w zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. W pozostałym zakresie właściwym sposobem zdobycia informacji o sytuacji osób uprawnionych mogą być ich oświadczenia składane w dowolnej formie.

Przede wszystkim podkreślić należy, że zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wyraża się w związku pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną, sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Im sytuacja osoby uprawnionej jest gorsza, tym wyższe przysługuje jej świadczenie. Zebrany w sprawie materiał dowodowy w szczególności w postaci zeznań świadków, wbrew wywodom apelującego, wskazuje jednoznacznie, że odwołujący płatnik na podstawie różnych źródeł, w stopniu wystarczającym znał sytuację osób uprawnionych do korzystania z działającego w jego przedsiębiorstwie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Odnosząc się do kwestii zasad obowiązujących przy rozdziale środków z funduszu, które zdaniem apelującego nie były uwzględniane u odwołującej wskazać należy na art. 8 ust. 2 cyt. ustawy. Zgodnie z jego brzmieniem zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Powyższe oznacza, że podstawową i bezwzględnie obowiązującą zasadą przy rozdziale usług i świadczeń finansowanych z funduszu jest ta wyrażona w art. 8 ust. 1, nakazująca uwzględniać sytuację życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Pracodawca może wprowadzać do regulaminu także inne zasady, o ile nie kolidują one z kryterium socjalnym.

W przedsiębiorstwie odwołującego niewątpliwie obowiązywał regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, uwzględniający wyrażoną w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych podstawową zasadę wykorzystywania środków funduszu, zgodnie z którą przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Przeprowadzone przez Sąd I instancji postępowanie dowodowe wykazało, że kryterium socjalne było w rzeczywistości stosowane przez odwołującego - spółkę (...) S.A. z siedzibą w Z..

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał, że złożona przez organ rentowy apelacja jest bezzasadna oraz na podstawie art.385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 98 i art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r.) w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

/SSA Maria Michalska-Goźdź/ /SSA Hanna Hańczewska-Pawłowska/ /SSA Ewa Cyran/